

Splošni vestnik.

Upravno sodišče o Sokolstvu. Dve leti visel je nad sokolskimi društvi Damoklejev meč, da jim je bilo onemogočeno vzgajati lastni naraščaj. Kakor je znano, je proglasilo ministrstvo sokolska društva kratkoma za učne zavode, to je za šole, ki naj bi bili podrejena šolskemu zakonu. Znan sokolski činovnik, odvetnik v Brnu, dr. Z. Pluhaž je spravi zadevo pred forum upravnega sodišča, ki je razveljavilo dotični ministrski odlok kot nepostaven. S tem je rešil suženjstva šolskega birokratizma kar hipoma vsa sokolska in druga telovadna društva. Senat upravnega sodišča je bil nemški, in čuditi se moramo, da je zavzel napram sokolstvu tako ugodno stališče. Razsodil je, da se potegujejo sokolska društva popolnoma z vso pravico za to, da si s telovadbo šolske mladine zasigurajo svoj naraščaj. Konstatiral je (skoro gotovo) v pouk vsem deželnim šolskim svetom, da se razlikuje delovanje sokolskih društev, ki ima namen dvigniti telesne in npravne moči slovanskega ljudstva, temeljito od šolske telovadbe, zaradi česar je ta nikakor ne more nadomestiti. Upravno sodišče zavzema stališče, da ni mogoče prištevati sokolska društva k zavodom za šolski pouk in da ravno zaradi tega niso podrejena določbam šolskih zakonov. — Zato opozarjamo vsa sokolska društva, da naj v prihodnje ne vlagajo nikakih prošenj za dovolitev takimencenanih telovadnih tečajev. V slučaju pa, da jim je bila prepovedana telovadba šolske mladine, naj prično **takoj** in brez vsakega naznamila s telovadnim poukom tiste.

Društvo za oskrbo gluhomih slepcev na Avstrijskem. Meseca decembra lanskega leta so ustanovili na Dunaju društvo z imenom: »Fürsorgeverein für die Taubstumm-Blinden in Oesterreich«. Namen tega društva je, ustanoviti zavod, kamor bi sprejemali gluhomih slepcev z Avstrijskega na vzgojo, izobrazbo in delo. Nadaljni namen društva je pa tudi ta, da vodi natančne zapise gluhomih slepcev od njihove prve mladosti naprej. To društvo bi zdaj rado dobilo od dotičnih občin naslove ondi živečih, pri ljudskem štetju leta 1910, kot »gluhonemi slepci« popisanih otrok, ki bi morali v šolo hoditi. (Ime in starost gluhomih slepcev, ime in bivališče ter poštna postaja staršev in varuhov.) Društvo je podaril dobrotnik hišo z vrtom na Dunaju, XIII./5., Linzerstraße št. 478. To hišo je društvo priredilo za dom gluhomim slepcem z Avstrijskega ter jo namerava dalje tako urediti, da bo zadoščala vsem pomočnim potrebam gluhomim slepcem z Avstrijskega. Doslej so bili sprejeti v omenjeni društveni dom že štirje gojenci iz treh različnih kronovin. Na to društvo opozarjamo one kranjske občine, ki imajo med svojimi domačimi morda kakega gluhomemega slepega otroka, da mu prijavijo zaželene podatke za matico gluhomih slepih otrok.

Nov svetovni jezik je izumil ameriški profesor Braendle. Imenuje se »Veltlang« in je zgrajen na podlagi angleščine. Prof. Braendle, ki govori 20 jezikov in pozna še veliko drugih, pravi takole: Skoro v vseh jezikih se za silo izhaja s 1800 besedami, če se pa zna 5000 besed, se jezik lahko praktično uporablja. Pri sestavi svojega »Veltlanga« sem vzela 3000 besed iz angleščine, ki je danes najbolj razširjeni jezik na svetu. Tevtonski jeziki nudijo tudi mnogo boljšo podlago za nov jezik nego romanski. »Veltlang« je pravzaprav angleščina z enostavno pisavo in slovnico.

Absolventom srednjih šol. Akademsko društvo Hrvatov - agronomov »Lipa« na Dunaju priporoča absolventom srednjih šol, da se v čim večjem številu posvetijo gospodarskim naukom kakor najvažnejše vede znanosti, ki more največ pomagati našemu narodu do materialnega finančnega in kulturnega napredka. — Njvišji gospodarski zavod je c. kr. visoka šola za kulturo zemlje na Dunaju, ki se deli v gospodarski oddelki ali agronomijo, gozdarstvo in kulturno tehniko. Za čim gredu v glavnem poedinu oddelki, je razvidno že iz samih besed in ni treba posebnega tolmačenja. Čas naukov traja štiri leta, v katerem času se mora dijak splošno izpopolniti v svoji stroki in z nadaljnim izpopolnjevanjem more doseči doktorat. — Kdor želi točnejših informacij, naj se obrne do I. avgusta ali pa od I. oktobra dalje do: Akademiknega društva Hrvatov-agronomov »Lipa« na Dunaju XVIII. k. k. Hochschule für Bodenkultur, a od I. avgusta do zadnjega septembra do katerega društvenih ferialnih odbornikov, in sicer: Luka Bauer Sotin, Slavonija; Mate Gržević, Cerovlje, Istra; Ivan Botter, Zenica, Bosna.

Vložitev napovedi za odmero osebne dohodnine in rentnega davka. Tiskovni oddelek ministrskega predsedstva objavlja: Kakor znano, se je obrok za vložitev

napovedi glede na odmero rentnega davka in osebne dohodnine za leto 1913 večkrat podaljšal in se je končno ukazalo, da se rok raztege do 31. julija, s katerim dnevom poteče. Davčnim oblastem je ukazano, da morajo napovedane vzorce nemudoma strankam dostaviti in da se morajo stranke, ko te vzorce izpolnujejo, ozirati na določila sedanje postave, napovedi pa lahko tudi že pred 31. julijem vložijo. Ker je že precej pozno, ni izključeno, da morebiti vse napovedi pred koncem letošnjega leta ne bodo rešene. Tisti davkoplačevalci, ki jim plačilni nalogi do konca novembra ne bodo dostavljeni, morajo tudi 2. obrok davka v zmislu postave v tisti višini vplačati, ki je bila lani predpisana.

Slovinci na Reki so imeli svoje podporno in izobraževalno društvo, ki je šlo že par sto članov in je imelo inventarja za 3000 K. Pravila društva pa vlada ni hotela potrditi, marveč je ukazala razpust društva v 24 urah.

Državnih uslužbencev je v Avstriji 403.351. Plače njihove znašajo na leto 1010 milijonov; torej več nego tretjina vseh državnih dohodkov!

30 milijonov kron po nepotrebem izmeče vsako leto vojaška uprava. Patriotični list »Linzer Volksblatt«, ki ima tudi ozke stike z vlado, konstatira dejstvo, da je na Avstrijskem v razmerju proti Nemčiji 9000 častnikov in vojaških uradnikov preveč. V nemški armadi, ki šteje v miru 770.711 podčastnikov in vojakov, je na 1000 mož 48 oficirjev; v naši armadi s mirovnim stanjem 400.000 mož je na 1000 mož okoli 72 oficirjev. Oficirski zbor šteje na Avstrijskem 29.194 oseb. Ako vzamemo, da je od tega števila 9000 oseb preveč in izda vojaška uprava za vsako osebo na leto povprečno 3400 kron, tedaj izmeče po nepotrebem 30 milijonov kron vsako leto. Prišteti moramo pa še pokojnine, ker od teh 9000 oseb gre vsako leto precejšnje število v pokoj, in potem seveda še znatno naraste vsota. Avstrijski militarizem je torej še vse bolj požrešen kakor militarizem po drugih deželah. Vsaka vojna ladja velja na Avstrijskem šest do osem milijonov več, in vsako leto gre okoli 40 milijonov kron za nadštevilne oficirje. Potem ni čudno, da ni za socialne in kulturne potrebe nikdar denarja na Avstrijskem, posebno še za učitelstvo ne!

Obrtno šolstvo.

V c. kr. državno obrtno šolo se sprejemajo učenci izključno le v jesenskem terminu, in sicer v one oddelke, ki prično s poukom sredi septembra (to je delovodska šola za mehanično-tehnične obrti, delovodska šola elektrotehniko, mojstrska šola za mizarstvo, strokovna šola za lesno in kamneno kiparstvo, ženska obrtna šola) v dnevi 15. in 16. septembra; sprejem v stavbno-obrtno šolo, ki se otvori vsako leto 3. novembra, pa se vrši zadnje tri dni meseca oktobra. — Sprejemni čas za specialne kurse se pred pričetkom vsakega kurza posebe objavi.

Delovodska šola za elektrotehniko na c. kr. obrtni šoli v Ljubljani se otvori s pričetkom šolskega leta 1913/14, to je 17. septembra 1913. Delovodska šola za elektrotehniko ima nalogo, pripravljati obiskovalce s sistematičnim poukom teoretično in praktično za njihov prihodnji poklic tako, da bodo lahko opravljali posle delovodij, monterjev, strojnih risarjev itd. Učna doba traja dva celoletna tečaja. Učenci so redni ali izredni. Za sprejem je treba dokazati: 1. da je prošilec dovršil 17. leto, oziroma da ga dovrši v istem solarnem letu, v katerem je vstopil; 2. da je dovršil ljudsko šolo in 3. da se je izučil kake mehanično-tehnične ali elektrotehnične obrti, ali pa da ima vsaj triletno prakso v kaki obrti. Pri vstopu se je izkazati z naslednjimi listinami: a) krstni (rojstni) list; b) zadnje ljudsko-šolsko izpričevalo; 3. morebitna izpričevala o obrtnih učiliščih, v katere je hodil prošilec za učenja pri mojstru (obrtna nadaljevalna šola, javna risarska šola, razni kurzi itd.); d) učno izpričevalo, oziroma delavsko knjižico; e) od domačega župana izdano potrdilo o neomadeževanem vedenju; f) v dvomljivih slučajih domovinski list. Vpisovanje se vrši 15. in 17. septembra. Vpisnina znaša 2 K, šolnina 5 K, delavniška taksa 6 K. Ubožni učenci lahko dosežejo na podlagi posebnih, na deželno vlado naslovljenih prošenj oproščenje plačevanja šolnine in delavniške takse.

Razgled po šolskem svetu.

— **Redovniki in redovnice v šolah.** Redovniki poučujejo v Avstriji na 11 javnih državnih gimnazijah, 8 zasebnih gimnazijah, 5 učiteljskih, 2 trgovskih šolah, 6 meščanskih in 20 ljudskih šolah ter vodijo

28 dijaških zavetišč. Redovnice učijo na 3 dekliških gimnazijah, 10 učiteljskih, 8 licejih, 4 trgovskih šolah ter vodijo 108 penzionatov. Nadalje poučujejo na 56 zasebnih meščanskih šolah, na 671 zasebnih in 143 javnih ljudskih šolah. Končno vodijo še 312 delovnih šol, 273 otroških vrtcev, 64 nadaljevalnih šol, 5 tečajev za otroške vrtarice, 6 tečajev za učiteljice ročnih del, 19 gospodinjstvih šol in zavod za hčere vojakov (moštva). V l. 1910. je bilo v Avstriji 11.116 redovnikov in 27.389 redovnic.

— **Za rektorja univerze** v Lvovu za l. 1913/14 je imenovan profesor državnih znanosti dr. Stanislaw Starzynski.

— **Vseučilišče v Sarajevu.** Bosenska korespondenca poroča poluradno, da je skupno finančno ministrstvo sestavilo nov načrt za sarajevsko vseučilišče. Načrt je danes popolnoma aktualen in se te dni avstrijski vladi predložijo strokovno vprašanje. Najprej se v bosenskem deželnem proračunu zagotovi vsota, ki je potrebna za izobrazbo profesorjev. Nato se otvori univerza, in sicer najprej modroslovna fakulteta, kjer se bodo vzagajali profesorji za bosenske srednje šole. Za tem prideta na vrsto pravna in bogoslovna fakulteta in končno še medicinska. Ministrstvo upa, da Srbi ne bodo delali nobenih težav. Madjarsko časopisje piše, da bo ta univerza gnezdo »panslavizma«. Proti tej univerzi pa je celo »Reški Novi List«, ki zahteva vseučilišče v Ljubljani in izpopolnitev zagrebskega.

LISTNICA UREDNIŠTVA:

Vdani kolega: Vsak anonimni dopis gre brez izjeme v koš.

Zahvala.

Za vso ljubezen izkazano predragemu soprogu oziroma očetu, gospodu

Lovrotu Letnarju

ob njegovi bolezni in smrti, kakor tudi za vse presrečne dokaze blagega sočutja ob veliki nesreči se najlepši zahvaljujeta.

V Mengšu, dne 29. junija 1913.

Ana in Ivan Letnar.

Knjigoveznica Anton Janežič Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Ali ste že član društva »Jubilejska samopomoč«?

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso stari nad 45 let.

Pri pristopu v društvo se plača pristopnina, ki se ravna po starostnih letih in sicer do 25 let 2 K 50 h, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj, 2 K letnine, 1 K vpisnine, 30 h upravnine in 20 h poštuine.

Letno se plačuje 30 h upravnine in 2 K za rezervni fond, ki je znašal koncem XII. upravne dobe 8052 K 99 h.

Po društvenikovi smrti izplača načelnštvo takoj zakonitim dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor je društvenikov (sedaj 250). Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po 2 K za nadaljni slučaj smrti.

Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje predsednik **IVAN SCHMEIDEK, učitelj v Krtini, p. Dob.**

Učitelji, ki se udeležijo trgovskega tečaja na obrtni šoli, dobijo lahko hrano in stanovanje pri tovarišu Janku Likarju. Zglasiti se je v Učiteljski tiskarni.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga s omejenim izstvom.

Promet do konca junija K 85.588-26.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3, popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice

Marije Jirsově

učiteljve soproge, v Novém Hradku p. Met. (dobaviteljica dež osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov čefira kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K.

Blago je stalnobarvno in močne kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastojo in franko.

Jernej Bahovec

naslednik: IVAN GAJŠEK

- trgovina s papirjem -

Sv. Petra cesta št. 2.

priporoča slavnemu učitelstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalne in risalne orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd.

Anton Krušič,

krojaški mojster in trgovec

v Gorici

Tržaška ulica števil. 16

v lastni hiši

in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarnen

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

